

[Clausager.]

jeg kan se, er der ganske vist nok en Margen, men den er saa smal, at man neppe paa behørig Maade kan dække det, man skal dække, ved Hjælp af den, nemlig Lønnen til sig selv og Dækning af alle Produktionsomkostningerne. For det kan ikke hjælpe at regne med Raastofpriserne og Færdigvarepriserne alene; der er ogsaa Produktionsomkostningerne og Vederlag og Løn til en selv. Og det bliver nu en fattig Løn, man faar. For en Socialdemokrat synes jeg den bliver forfærdelig smal, men det ærede Medlem lod til at være godt tilfreds med den.

Saa kom de Radikale, og dér skiftede Billedet. Dér fik vi at vide, at det saa uhyre mørkt ud. Det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen talte jo saadan, at man maatte faa et uhyre dystert Syn paa det hele, og i den følgende Debat, hvor enkelte stod op og talte imod det, han havde sagt, drejede det sig stadig om: Er vi virkelig inde i en Gældskrise? Det mente man det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen havde sagt, og det mente ogsaa en Del af hans Tilhængere og Vaabndragere. Det ærede Medlem Hr. Mads Larsen fortalte, at det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen havde fuldstændig Ret i, at Landbruget var i en Gældskrise, og det ærede Medlem Hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) sagde det samme. Han sagde, at der var ikke noget sagligt Argument for, at Landbruget ikke var i en Gældskrise.

Saa sagde heldigvis det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen selv, at den Misforstaaelse vilde han bremse, at han skulde have sagt, at det var udelukkende en Gældskrise; det var ogsaa noget andet; det tog en lille Smule af det mørke.

Hele denne Tale om, at Landbruget staar i en Gældskrise, er ved nøjere Eftertanke en lille Smule ved Siden af. Det er ikke frit for i nogen Grad at være en Strid om Kejsereens Skæg. Jeg indrømmer, at nogle er i en Gældskrise. De, der ikke kan laane mere, fordi de har prioriteret til Toppen af Skorstenen, er selvfølgelig i en Gældskrise, men mange er det ikke. Vi har rundt regnet Halvdelen af Værdierne prioriteret med faste Prioriteter. Saa ved jeg, at der er mange, der taler om den løse Gæld, men der er andre, der siger, at den mere end dækkes af Sparekasseindskud og Bankkonto.

Men hvorom alting er, hvis vi holder os til Prioritetsgælden, vil den vel nok kunne dække det halve af Værdierne, og hvis vi saa regner — dette er kun et Tankeeksperiment, for det kan jeg ikke

gøre op paa staaende Fod —, hvis vi regner, at $\frac{1}{3}$ af Landbrugets Folk sidder uden Gæld, $\frac{1}{3}$ med halv Gæld og $\frac{1}{3}$ med hel Gæld, saa rammer det i Gennemsnit den halve Gæld. Saa er vi allesammen enige om, at de to første Parter kan ikke være i en Gældskrise — det er dog det rene Nonsens at sige det —, hvorimod den sidste Part kan siges at være det.

Men der er det mærkelige ved det, at i Fjor var der ingen, der talte om en Gældskrise, for da havde vi ret gode Produktionsforhold, og ingen skal bilde mig ind, at Landmændene i den Tid, i det lille Aar, har laant saa tosset, at de er glædet ind i en Gældskrise. Nej, det er de ikke. Nej, der er kommet saadanne Produktionsforhold, at de Folk, der har Gæld nok, tæt op ved Maksimum, kommer ind i en Gældskrise. Men det er først en Produktionskrise, idet den er til Stede lige saa godt hos den Mand, der sidder godt i det som hos den, der sidder daarligt i det, thi Produktionen kan ikke afkaste tilstrækkeligt til, at Landbruget kan forrente sig.

Saaen er Stillingen. Den begynder altsaa som en Produktionskrise og ender for enkeltes Vedkommende som en Gældskrise, og lad mig føje til, hvad der er det alvorlige ved Situationen: jo længere Produktionskrisen varer, desto flere skubber den ud i en Gældskrise; det er Stillingen. Og man kan være forvisset om, at der for alle Landbrug i Øjeblikket, ikke blot de store, men ogsaa de smaa, er en Kapitalopspisning af den alvorligste Art. Det er Fakta, det kan man ikke komme udenom.

Det er ikke saaledes, at man kan dække sine Produktionsomkostninger og svare sine Udgifter og saa have et Vederlag til sig selv, langt fra. Der er en Kapitalopspisning i alle Landbrug, men det er naturligvis ikke lige alvorligt alle Steder; de, der kun har lidt Gæld eller ingen Gæld, kan laane mere, eller hvis de har Oplag, tage op af det, men det er klart, at det er en alvorlig Sag for alle.

Mange Landmænd er selv ikke helt klar over, hvor alvorligt det er ogsaa for de Folk, der sidder godt i det gældsmaessigt set. Jeg har ofte hørt den Udtalelse, som i og for sig er ganske fejlagtig: Ja, se den Mand kan sagtens klare sig, for han har ikke ret megen Gæld. Det er i og for sig en overfladisk Betragtning, thi Landbruget burde som enhver anden Forretning kunne forrente de Værdier, som er stukket i det, og saa endda give sine Udøvere et rimeligt Vederlag; saa er det